

الگوی تأثیر انگیزه تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه روان‌شناختی بر موفقیت تحصیلی

احمد برجعلی^۱

تاریخ پذیرش: ۹۶/۹/۲۶

تاریخ ارسال: ۹۶/۶/۴

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر الگو انگیزه تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه روان‌شناختی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان بود. جامعه‌ی آماری دانشجویان بدون کنکور دانشگاه علمی کاربردی در چهار گروه آموزشی صنعت، کشاورزی، مدیریت و خدمات اجتماعی و فرهنگ و هنر بود که با انتخاب تصادفی گروه منابع طبیعی انتخاب شد و از بین دانشجویان امور زراعی، امور دامی، امور گلخانه‌ای، منابع طبیعی، دامپزشکی، شیلات، صنایع غذایی و فرآورده‌های گوشتی، ۲۵۰ نفر بصورت نمونه‌گیری خوشه‌ای تک مرحله انتخاب شدند و با اجرای پرسشنامه‌های انگیزه تحصیلی، سرمایه روان‌شناختی و معدل آخرین ترم تحصیلی جهت سنجش موفقیت تحصیلی، داده‌ها گردآوری شد. با روش تحیل مسیر ارزیابی شد. نتایج به دست آمده نشان داد که الگوی موردنظر از برآزش مورد قبول برخوردار است. انگیزه تحصیلی بر سرمایه روان‌شناختی و موفقیت تحصیلی اثر مستقیم دارد. همچنین سرمایه روان‌شناختی بر پیشرفت تحصیلی نیز اثر مستقیم دارد. روابط میانجی نیز نشان داد انگیزه تحصیلی از طریق سرمایه روان‌شناختی بر موفقیت تحصیلی اثر غیرمستقیم دارد. بطور کلی افرادی که دارای انگیزه تحصیلی و سرمایه روان‌شناختی هستند در موفقیت تحصیلی عملکرد بهتری از خود نشان می‌دهند.

واژه‌های کلیدی: انگیزه تحصیلی؛ سرمایه روان‌شناختی؛ موفقیت تحصیلی

۱. دانشیار روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علامه طباطبائی، borjali@atu.ac.ir

مقدمه

موفقیت تحصیلی از جمله مفاهیم مهمی است که تعاریف مختلفی از آن ارایه شده است. باساتو و پرینز، الشات و هماکر^۱ (۲۰۰۰) موفقیت تحصیلی را همان عملکرد تحصیلی می‌دانند که شامل نمرات امتحانی و عملکرد فرد در فعالیتهای تحصیلی می‌دانند. کوبال و میوسک^۲ (۲۰۰۱) موفقیت تحصیلی^۳ را ادراک و ارزیابی فرد از خود در مورد عملکرد تحصیلی خویشتن تعریف کرده‌اند. محققان حوزه آموزشی و تحصیلی موفقیت تحصیلی را پیش‌بینی کننده مهمی از موفقیت آینده و بهزیستی و سلامت فرد می‌دانند (چان و دیکسون^۴، ۲۰۱۱).

موفقیت تحصیلی نه تنها شرایط استخدام و موفقیت شغلی فرد را در آینده فراهم خواهد کرد، بلکه باعث ارتقاء سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی، زندگی استاندارد و سلامت بیشتر نسبت به دیگران خواهد شد (یورکی و لانگدن^۵، ۲۰۰۴). به زعم ولز^۶ (۲۰۱۰) موفقیت تحصیلی در دانشگاه مفهومی پیچیده و چندوجهی دارد و اکثر دانشگاهها تلاش کرده‌اند موفقیت تحصیلی را با استفاده از نمرات معدل، رتبه‌های کلاسی و نمرات تستهای استاندارد پیش‌بینی کنند اما این شاخصهای موفقیت، برای پیش‌بینی و تعریف موفقیت تحصیلی در دانشگاه در حال کاهش هستند. به صورتی که افت عملکرد تحصیلی دانشگاهی مسدوله‌ای جدی است بطوریکه حدود ۵۰٪ دانشجویان در سال اول ورود به دانشگاه با افت تحصیلی روبرو می‌شوند (لوپز-براسنا^۷، ۲۰۰۹).

انگیزش تحصیلی و سرمایه روان‌شناختی از جمله عوامل مهم و مرتبط با موفقیت تحصیلی است (نورالدین وند، شهنی ییلاق و پاشاشریفی، ۱۳۹۴). انگیزه، نیرویی است که مسیر و جهت رسیدن به هدف را سوق می‌دهد و ازسازه‌های اثرگذار و کاربردی در حوزه‌ی آموزش و تعلیم و تربیت است (ونتزل^۸، ۲۰۰۶، اسکیل، ماداپوشی و بکه‌اوس^۱، ۲۰۰۹) البته تاملی اندک بر

1. Busato, V. V., Prins, F. J., Elshout, J. J., & Hamaker, C.

2. Kobal, D., & Musek, J.

3. academic Success

4. Chun, H., & Dickson, G.

5. Yorke, M., & Longden, B.

6. Welles, T. L.

7. López-Bárcena, J

8. Wetzal, K

پدیده انگیزه نشان می‌دهد که انگیزه به ندرت پدیده واحدی در نظر گرفته می‌شود. افراد نه تنها میزان متفاوتی از انگیزه دارند، بلکه در جهت‌گیری انگیزه نیز متفاوت عمل می‌کنند. جهت‌گیری انگیزه مربوط به نگرش‌های اساسی و اهدافی است که باعث انجام فعالیت می‌شود، و در واقع به چرایی عمل و رفتار برمی‌گردد (دسی و رایان^۲، ۲۰۰۲).

علاوه بر یادگیری انگیزه در پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی، عملکرد موثر و حل‌خلاقانه مسئله از اهمیت خاصی برخوردار است (دسی و رایان، ۲۰۰۸). هرچند انگیزه تحصیلی^۳ به تمایل، پشتکار و پافشاری فرد در انجام تکالیف مرتبط با تحصیل اشاره دارد (رابین^۴، ۲۰۱۷) فرایند یادگیری، تعامل و عملکرد تحصیلی فرد را تسهیل می‌کند (مالانا، اپدناکر و باسکر^۵، ۲۰۱۶). هم‌چنین به روشن‌سازی عوامل شکست و موفقیت دانش‌آموزان در عملکرد تحصیلی کمک می‌کند (هیدی و هراکیویکز^۶، ۲۰۰۰). پژوهش‌های متعددی بر نقش مهم انگیزه تحصیلی در نیل به موفقیت تحصیلی تأکید کرده‌اند برای مثال نقش انگیزه تحصیلی بر موفقیت تحصیلی در پژوهش‌هایی که بوسیله باتلر^۷ (۲۰۱۷)؛ دنیس و فینی و چاتکو^۸ (۲۰۱۶)؛ گریفین^۹ (۲۰۱۶) انجام شد، مورد تأیید قرار گرفت. هم‌چنین نتایج پژوهش فیتز^{۱۰} (۲۰۱۲) نشان داد انگیزه تحصیلی می‌تواند پیشرفت تحصیلی فرد را بهبود بخشیده و موفقیت تحصیلی را پیش‌بینی کند. در سبب‌شناسی انگیزه تحصیلی عوامل مختلفی بیان شده است که هیچ‌یک به تنهایی نمی‌تواند انگیزه تحصیلی را تبیین کند در بیشتر موارد، مجموعه‌ای از عوامل و زمینه‌ها در این گرایش نقش دارند. لیکن در هر شرایط فرهنگی و اجتماعی و در هر فرد، برخی عوامل نقش بارزتری خواهند داشت. پژوهش‌ها نشان داده است که سرمایه روان‌شناختی از جمله عوامل

-
1. Scheel, M. J., Madabhushi, S., & Backhaus. A.
 2. Deci, E., & Ryan, R. M.
 3. academic motivation
 4. Rubin, S.
 5. Maulana, R., Opendakker, M. & Bosker, R.
 6. Hidi, S., & Harackiewicz, J. M.
 7. Butler, I.
 8. Jessica M. Dennis, Jean S. Phinney, Lizette Ivy Chuateco
 9. Griffin, K.
 10. Feyter, T.

سبب شناختی مهم در انگیزه تحصیلی فرد به شمار می‌رود (هیکس و یاو، ۲۰۱۵؛ اونگ؛ ادوارد و برگمن^۲، ۲۰۰۶؛ گیوآی، بوگیانو و والرلند^۳، ۲۰۰۰، لوتانز و یوسف^۴، ۲۰۰۷)

به لحاظ مفهومی سرمایه روان‌شناختی منبعی برای افزایش عملکرد و در رسیدن فرد به اهداف موثر است (لاتانز، ۲۰۰۲) به ویژه در عملکرد شغلی و تحصیلی نقش مثبتی را ایفا می‌کند و از اهمال‌کاری و انفعال فرد جلوگیری می‌کند (هیکس و یاو، ۲۰۱۵). سرمایه روان‌شناختی^۵ را به عنوان "یک حالت روان‌شناختی مثبت، با ویژگی‌هایی از جمله اعتماد به نفس و باور به توانمندی‌ها در موقعیت‌های چالش برانگیز (خودکارآمدی)، ایجاد اسناد مثبت نسبت به خود برای رسیدن به موفقیت‌های حال و آینده (خوش بینی) داشتن، تلاش لازم برای رسیدن به موفقیت (امید)، تحمل مشکلات تا رسیدن به هدف و مقصود تعریف کرده‌اند. دانشجویان با سرمایه روان‌شناختی بالا قادر خواهند بود تا در عملکرد تحصیلی خود در موقعیت‌های چالش برانگیز و حرکت در آینده و ایستادگی در برابر موانع و مشکلات سازوکار مناسبی را اتخاذ نمایند (سویتمان و لوتانز^۶، ۲۰۱۰) و بطور کلی عملکرد مطلوب در آینده را پیش بینی کند.

در این راستا پژوهش‌هایی وجود دارد که رابطه بین سرمایه روان‌شناختی و انگیزه تحصیلی را بررسی کرده‌اند. سو، باکرو جیانگ^۷ (۲۰۱۴) در پژوهش خود نشان دادند بین سرمایه روان‌شناختی و انگیزه درونی رابطه معناداری وجود دارد. جوانبخت، جراره و دماوندی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان پیش بینی انگیزش تحصیلی بر اساس سرمایه روان‌شناختی و سرسختی روان‌شناختی دانشجویان دانشگاه پیام نور شهر کرد نتیجه گرفتند سرسختی و سرمایه روان‌شناختی پیش بینی کننده‌های انگیزش تحصیلی هستند و بین ویژگی‌های سرمایه روان‌شناختی با انگیزش تحصیلی

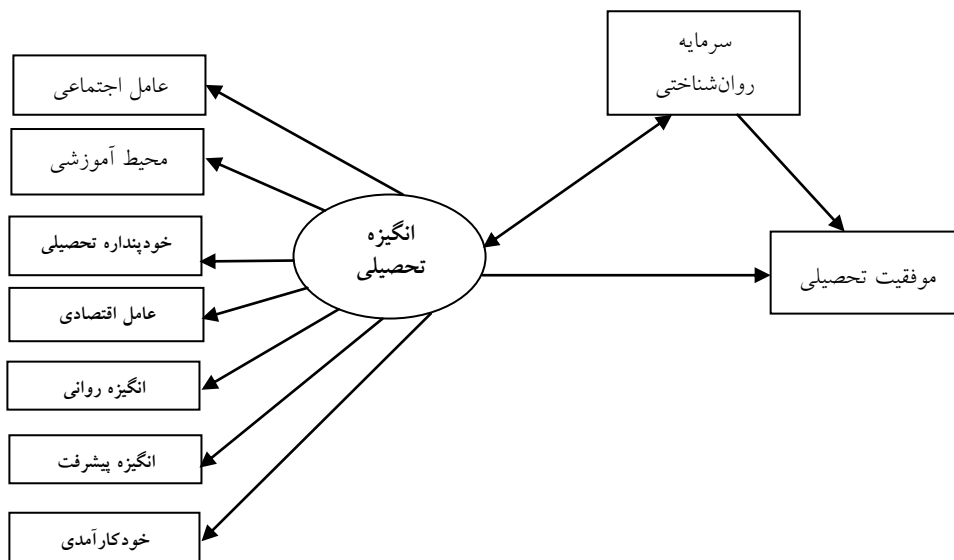
-
1. Hicks, R.E., & Yao Wu, F.M
 2. Ong, A.D. Edward, L.M., & Bergeman, C. S
 3. Guay, F., Boggiano, H., & Vallerand, R. J
 4. Luthans, F., & Ypussef, C.M.
 5. Psychological Capital
 6. Sweetman, D., & Luthans, F
 7. Siu, O. L., Bakker, A. B., & Jiang, X

همبستگی معنی داری وجود دارد. پژوهشگران همچنین رابطه مولفه‌های سرمایه روان‌شناختی با انگیزه تحصیلی را نیز مورد بررسی قرار داده‌اند. مثلاً ایرجی راد و ملک زاده نصرآبادی (۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان دادند هرچهار مؤلفه سرمایه روان‌شناختی (امیدواری، تاب‌آوری، خودکارآمدی و خوشبینی) به طور معناداری با انگیزه پیشرفت در ارتباط بودند. هادی و عباسیان فرد (۱۳۸۹) نیز در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت در دانش آموزان دختر دوره پیش دانشگاهی شهر تهران به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی (به عنوان یکی از مولفه‌های سرمایه روان‌شناختی) با انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان ارتباط مثبت و معناداری دارد. میکاییلی منیع، مهدوی فر، عیسی زادگان و مهنا (۱۳۹۶) نیز در پژوهشی با هدف بررسی روابط ساختاری امید (به عنوان یکی از مولفه‌های سرمایه روان‌شناختی)، خودکارآمدی تحصیلی و ادراک از جو کلاس با انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان را مورد مطالعه قرار دادند. تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان داد که امید نقش با اهمیتی بر انگیزه تحصیلی دارد.

تحقیقات اخیر همچنین تأکید کرده‌اند سرمایه روان‌شناختی به ویژه در سطوح بالای تحصیلی، در پیش‌بینی موفقیت تحصیلی و عملکرد تحصیلی نقش بسزایی ایفا می‌کند (دی، هنسن، ملتبی، پرکتور و وود،^۱ ۲۰۱۰). گرچه موفقیت تحصیلی عموماً با شاخص معدل سنجیده می‌شود اما در مجموع این موفقیت با فرایندهایی مانند انگیزش، باورهای خودکارآمدی و محیط یادگیری مرتبط است (آرتینو^۲، ۲۰۰۹). بطور کلی نتایج مطالعات مختلف نشان داده است که سرمایه روان‌شناختی از جایگاه ویژه‌ای در پیش‌بینی موفقیت تحصیلی برخوردار است. نتایج پژوهش سیندر^۳ و همکاران (۲۰۰۲) نشان می‌دهد امید پیش‌بینی کننده‌ی مهمی برای موفقیت‌های تحصیلی است. سلطانی، محبوب، جوینه و یوسفی (۱۳۹۵) در پژوهش خود با هدف بررسی رابطه سرمایه روان‌شناختی با کاهش فرسودگی تحصیلی به این نتیجه رسیدند که سرمایه روان‌شناختی به طور معناداری پیش‌بینی کننده موفقیت تحصیلی دانشجویان است. بنابراین بنظر می‌رسد عامل سرمایه روان‌شناختی از عوامل مهم در موفقیت تحصیلی در سطح

1. Day , L ;Hanson, K.;Maltby,J;Proctor,C.andWood,A
 2. Artino , A
 3. Snder , C.R

دانشگاه است. لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال است که اثر میانجی سرمایه روان‌شناختی در رابطه مثبت میان انگیزه تحصیلی و موفقیت تحصیلی چیست؟ الگوی مفهومی که در این رابطه مطرح می‌شود

شکل ۱. مدل فرضی چگونگی تأثیر انگیزه تحصیلی و سرمایه روان‌شناختی بر موفقیت تحصیلی

روش پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی-هم بستگی است جامعه‌ی آماری پژوهش شامل دانشجویان دانشگاه علمی کاربردی بدون کنکور در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ بود. بعد از انجام نمونه‌گیری مقدماتی حجم نمونه ۲۵۰ نفر بدست آمد که با در نظر گرفتن افت آزمودنی‌ها ۲۷۰ نفر به شیوه‌ی نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. جامعه‌ی آماری در این پژوهش عبارت بود از دانشجویان بدون کنکور دانشگاه علمی کاربردی در چهار گروه آموزشی صنعت، کشاورزی، مدیریت و خدمات اجتماعی و فرهنگ و هنر بود که با انتخاب تصادفی گروه منابع طبیعی

انتخاب شد و از بین دانشجویان، امور زراعی، امور دامی، دامپزشکی، امور گلخانه‌ای، منابع طبیعی، شیلات، و فراورده‌های گوشتی، ۲۷۰ نفر بصورت نمونه‌گیری خوشه‌ای تک مرحله انتخاب شدند و با اجرای پرسشنامه‌های انگیزه تحصیلی، سرمایه روان‌شناختی و معدل آخرین ترم تحصیلی جهت سنجش موفقیت تحصیلی، داده‌ها گردآوری شد. در نهایت ۲۵۰ مجموعه پرسشنامه ارزیابی شد.

ابزار اصلی پژوهش

سرمایه روان‌شناختی: در این پژوهش از پرسشنامه سرمایه روان‌شناختی ۲۴ گویه‌ای لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) استفاده گردید و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ برای امید ۰/۸۹، تاب‌آوری ۰/۹۵، خودکارآمدی ۰/۸۸ و خوش بینی ۰/۸۷ برآورد شده است.

سنجش انگیزه‌ی تحصیلی: در این از مقیاس سنجش انگیزه تحصیلی (طالبی و عابدی، ۱۳۹۱) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۳۴ گویه می‌باشد. سوالات این آزمون دیک طیف ۵ درجه‌ای لیکرت (۱=هیچ وقت تا ۵=کاملاً صحیح) تنظیم شده است. پایایی این پرسشنامه در این تحقیق با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۲ گزارش شده است.

سنجش موفقیت تحصیلی: در این پژوهش برای ارزیابی موفقیت تحصیلی از معدل آخرین ترم جهت سنجش استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

اعضای نمونه از گروه منابع طبیعی گرایش امور زراعی (۲/۲۰ درصد)، دامپزشکی (۶/۲۲ درصد)، صنایع غذایی (۱/۲۰ درصد)، شیلات (۴/۲۰ درصد) و، امور گلخانه‌ای (۷/۱۶ درصد) انتخاب شده‌اند. برای بررسی اثرات مستقیم و غیر مستقیم الگوی تأثیر انگیزه تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه روان‌شناختی بر موفقیت تحصیلی از تحلیل مسیر استفاده شد. در جدول شماره ۱ میانگین و انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی مقیاس‌های پیشرفت تحصیلی، سرمایه روان‌شناختی و انگیزش تحصیلی

آورده شده است.

جدول ۱. (انحراف استاندارد) \pm میانگین و ضرایب همبستگی موفقیت تحصیلی با سرمایه روان‌شناختی و انگیزه تحصیلی

مقیاس	(sd) \pm mean	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
موفقیت تحصیلی	(۱/۴۳) \pm ۱۶/۳۶	۱/۰۰								
سرمایه روان‌شناختی	(۱۱/۱۲) \pm ۸۸/۴۲	۰/۳۳*	۱/۰۰							
انگیزه تحصیلی کل	(۱۵/۶۷) \pm ۱۱/۵۱	۰/۷۸**	۰/۵۳**	۱/۰۰						
عوامل اقتصادی	(۵/۵۹) \pm ۲۱/۵۰	۰/۰۸	۰/۲۲**	۰/۶۳**	۱/۰۰					
محیط آموزشی	(۴/۳۸) \pm ۱۶/۸۰	۰/۰۷	۰/۳۳**	۰/۶۸**	۰/۲۸**	۱/۰۰				
خود پنداره تحصیلی	(۳/۹۷) \pm ۱۹/۶۰	۰/۸۴*	۰/۴۵**	۰/۶۴**	۰/۸۹*	۰/۲۵**	۱/۰۰			
عوامل اجتماعی	(۴/۰۱) \pm ۱۸/۳۶	۰/۰۷	۰/۳۱**	۰/۶۰**	۰/۲۴**	۰/۳۳**	۰/۲۷**	۱/۰۰		
انگیزه روانی	(۲/۹۹) \pm ۱۷/۱۴	۰/۱۷**	۰/۴۴**	۰/۵۶**	۰/۰۶	۰/۲۵**	۰/۵۱**	۰/۳۳**	۱/۰۰	
انگیزه پیشرفت	(۱/۹۳) \pm ۸/۹۸	۰/۰۴	۰/۱۵*	۰/۳۵*	۰/۱۰	۰/۲۲**	۰/۰۸	۰/۱۰	۰/۱۴*	۱/۰۰
خود کارآمدی تحصیلی	(۲/۵۶) \pm ۱۰/۱۰	۰/۱۷**	۰/۳۷**	۰/۷۱**	۰/۳۶**	۰/۴۵**	۰/۴۱**	۰/۲۴**	۰/۴۵**	۰/۳۳**

$0/05 < P^* < 0/01 < P^{**}$

شاخص‌های برازش این الگوبه ترتیب برابر با $GFI=0/93$ ، $AGFI=91/0$ ، $TLI=82/0$ ،

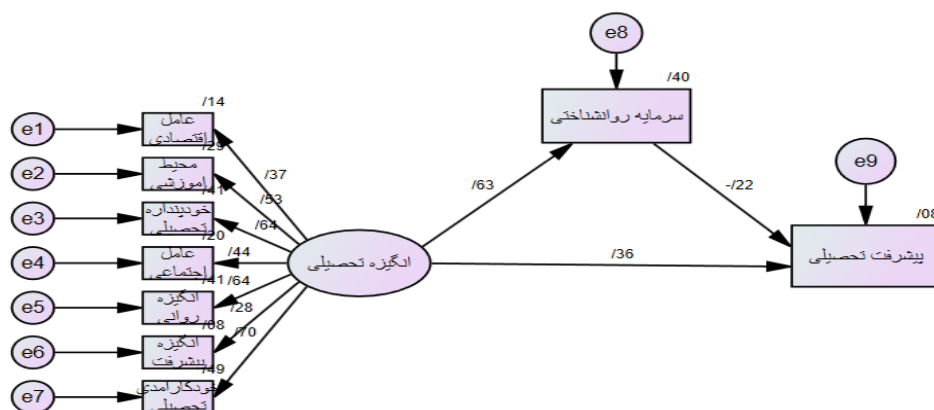
شاخص‌های برازش چهار شاخص بالاتر از $0/90$ بوده است که نشان دهنده نیکویی برازش الگو است. همچنین مقدار RMSEA نیز مطلوب گزارش شده است. این الگو با مقدار χ^2 دوی برابر $9/36$ و درجه آزادی 26 در سطح $P > 0/05$ معنادار نیست و این نشان می‌دهد الگوی پیشنهادی تفاوت معناداری با الگوی بدست آمده ندارد. در شکل شماره ۱ این الگو همراه با میزان بارهای استاندارد شده بر روی هر یک از بازوهای آن نشان داده شده است. در جدول زیر نیز ضرایب مستقیم و غیر مستقیم الگو مورد نظر ارائه شده است.

جدول ۲. اثرات مستقیم و غیر مستقیم الگو مدل تأثیر انگیزه تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه روان‌شناختی بر موفقیت تحصیلی

متغیر پیش‌بین	نوع اثر	متغیر ملاک	ضریب استاندارد نشده	استاندارد شده β	T	Sig
انگیزه تحصیلی	مستقیم	سرمایه روان‌شناختی	۰/۳۲	۰/۴۱	۰/۶۳	۰/۰۱
سرمایه	مستقیم	پیشرفت تحصیلی	۰/۱۵	۰/۱۷	۰/۲۲	۰/۰۱
انگیزه تحصیلی	مستقیم	پیشرفت تحصیلی	۰/۴۲	۰/۵۱	۰/۳۶	۰/۰۱
انگیزه تحصیلی	غیرمستقیم از طریق سرمایه روان‌شناختی	پیشرفت تحصیلی	۰/۱۲	۰/۱۴	۰/۱۴	۰/۰۱

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول شماره ۲ در خصوص رابطه مستقیم اثر مستقیم انگیزه تحصیلی به سرمایه روان‌شناختی مقدار ضریب مسیر $\beta: 0/41$ و $p > 01/0$ و ارزش t آن برابر با $0/63$ است یعنی می‌توان گفت انگیزه تحصیلی بر سرمایه روان‌شناختی اثر معنادار دارد. در خصوص اثر سرمایه روان‌شناختی بر پیشرفت تحصیلی مقدار ضریب مسیر $\beta: 0/17$ و $p > 01/0$ و ارزش t آن برابر با $0/22$ است. یعنی سرمایه روان‌شناختی بر پیشرفت تحصیلی تأثیر مستقیم

دارد. همچنین ضریب مستقیم انگیزه تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی برابر با $0/36$ با مقدار ضریب مسیر $(\beta: 0/51 > p > 01/0)$ می‌باشد. بنابراین انگیزه تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی نی اثر مستقیم دارد. همچنین ضریب غیر مستقیم تأثیر انگیزه تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی از طریق سرمایه روان‌شناختی برابر با $0/14$ با ضرایب مسیر $(\beta: 0/14 > p > 01/0)$ بوده است. بنابراین انگیزه تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی از طریق سرمایه روان‌شناختی اثر غیر مستقیم دارد.

شکل ۱. موفقیت تحصیلی از طریق انگیزه تحصیلی با میانجی‌گری سرمایه روان‌شناختی

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها همبستگی مثبت و معناداری بین انگیزه تحصیلی و موفقیت تحصیلی را نشان داد و به این ترتیب تایید فرضیه‌ی یک مبنی بر رابطه‌ی انگیزه تحصیلی با موفقیت تحصیلی مورد تایید قرار گرفت.

یافته‌های این پژوهش با نتایج تحقیقات کامرون و پیرس (۱۹۹۶)، فارسیدس و وودفیلد^۱ (۲۰۰۳)، رایان، استیگر و لینچ^۲ (۲۰۰۴)، لانگ^۳ و همکاران (۲۰۰۷)، فیتز (۲۰۱۲) و حمزه^۴ و

1. Farsides, T., Woodfield, R
2. Ryan, M. R., Stiller, J. D., & Lynch, J. H
3. Long, J. F
4. Hamzah, A.R

همکاران (۲۰۱۳) همسو است در پژوهشی دیگر. نوحی، حسینی، رخساری زاده، صبوری و علی‌شیری (۱۳۹۱) تأثیر تقویت انگیزش پیشرفت در دانشجویان بر افزایش میزان موفقیت تحصیلی را نشان دادند. نتایج این پژوهش‌ها بیان می‌دارد که تصویر سازی نیازهای اولیه و اساسی درباره آینده و پیش بینی دستیابی به این هدف‌ها بر افزایش چشمگیر انگیزه دانشجویان برای فعالیت بیشتر در زمان حال مؤثر است (هیرش^۱، ۲۰۰۱). پژوهش‌ها نشان می‌دهد یادگیرندگان دارای پیشرفت بالا اغلب خودتنظیم هستند، آنها هدف یادگیریشان را بصورت اختصاص تری تنظیم می‌کنند و به شکل منظم تری پیشرفتشان را به سمت هدف ارزیابی می‌کنند (پینتریچ و شانک^۲، ۲۰۰۲). به علاوه یادگیرندگان دارای انگیزه تحصیلی بالا دارای انگیزه قوی برای تحرک به سوی بالا، پایداری در مواجهه با تکالیف با سطح دشواری متوسط، تمایل به اعمال تلاش مجدد در انجام تکالیف نیمه تمام، ادراک پویا از زمان، آینده نگری، توجه به ملاک شایستگی و لیاقت در انتخاب دوست یا همکار، بازشناسی از طریق عملکرد خوب در کار، کاری را به خوبی انجام دادن و ریسک پائین رفتار مشخص می‌شوند. داشتن این ویژگی‌ها حتی به میزان متوسط رو به بالا باعث افزایش تلاش فردی در رسیدن به موفقیت تحصیلی می‌گردد.

نتایج پژوهش مؤید رابطه انگیزه تحصیلی و سرمایه روان‌شناختی بود که همسو با پژوهش‌های قبلی از جمله جوانبخت، جراره، ابراهیم دماوندی (۱۳۹۴)؛ ایرجی راد و ملک زاده نصرآبادی (۱۳۹۶) بود. سو، باکرو جیانگ (۲۰۱۴) در پژوهش خود نشان دادند که بین سرمایه روان‌شناختی و انگیزه درونی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. جوانبخت، جراره، ابراهیم و همکاران (۱۳۹۰) نیز نشان دادند بین ویژگیهای سرمایه روان‌شناختی با انگیزش تحصیلی همبستگی مثبت وجود دارد. میکاییلی منیع، مهدوی فر، عیسی زادگان و مهنا (۱۳۹۶) نیز نشان دادند که امید و خودکارآمدی به عنوان مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی نقش با اهمیتی بر انگیزه تحصیلی دارد. عباسیان فرد، بهرامی و قدسی (۱۳۸۹) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی (به عنوان یکی از مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی) با انگیزه پیشرفت دانش آموزان ارتباط مثبت و معناداری دارد.

1. Hirsh, G
2. Pintrich, P.R., Schunk, D.H

در تبیین نتایج این پژوهش می‌توان گفت افرادی که از نظر خودکارآمدی در سطح بالایی هستند، به دلیل باور اینکه می‌توانند تکالیف خود را به خوبی انجام دهند و هنگام مواجهه با موقعیت‌های چالش‌انگیز، وظایف تعیین شده را به خوبی انجام دهند؛ در نتیجه دارای انگیزه پیشرفت بالاتری هستند. افراد خوشبین به دلیل این که دید مثبتی نسبت به آینده دارند و عواطف مثبتی چون شادکامی، خوشنودی و دل‌بستگی را تجربه می‌کنند انگیزه پیشرفت بالاتری دارند (ایرجی راد و ملک زاده نصرآبادی، ۱۳۹۶). اغلب افراد امیدوار از دنبال کردن اهداف لذت می‌برند و انگیزه درونی بیشتری را تجربه می‌کنند.

از دیگر نتایج این پژوهش، سرمایه روان‌شناختی می‌تواند با موفقیت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار داشته باشد. نتایج این پژوهش همسو با یافته‌های دی، هنسن، ملتبی، پرکتور و وود (۲۰۱۰)، تلول، لان و واتسون^۱ (۲۰۰۷)، سیندرو همکاران (۲۰۰۲)، آخوندی (۱۳۹۶)، ابراهیمی، صباغیان و ابوالقاسمی (۱۳۹۱) و ذبیحی، نیوشا و منصور (۱۳۹۲) است.

(هیکس و یاو، ۲۰۱۵) نشان دادند سرمایه روان‌شناختی منبع مؤثری در عملکرد تحصیلی و شغلی است و از اهمال‌کاری و انفعال فرد جلوگیری می‌کند. سرمایه روان‌شناختی در افزایش مشارکت دانشجویان در تکالیف درسی می‌شود (باکر^۲، ۲۰۱۱).

در تبیین این نتایج می‌توان گفت دانشجویانی که از مولفه‌های سرمایه روان‌شناختی (امید، خوشبینی، تاب‌آوری، خودکارآمدی) برخوردار هستند دارای دیدگاه و احساس مناسب نسبت به آینده هستند و در انجام امور به قابلیت‌ها و توانمندی‌های خود اعتماد و باور دارند همچنین در شرایط سخت و چالش برانگیز می‌توانند اوضاع را در کنترل خود داشته باشند، ابتکار عمل به خرج دهند و به تلاش ادامه دهند به عبارتی به پیش‌بینی امور بپردازند. از این روی این افراد در محیط آموزشی توانمندی لازم و عملکرد سازنده در تحصیل از خود نشان می‌دهند و در نتیجه موفقیت و پیشرفت تحصیلی بیشتری کسب کنند.

از دیگر نتایج این پژوهش نقش میانجی سرمایه روان‌شناختی در رابطه بین موفقیت تحصیلی و انگیزش بوده. نتایج پژوهش نشان داد سرمایه روان‌شناختی نقش میانجی را در بین انگیزش تحصیلی و موفقیت تحصیلی ایفا می‌کند. نتایج این فرضیه همسو با پژوهش‌های قبلی است از

1. Thelwell, R.C., Lane, A.M., & Weston, N.W
2. Bakker, A.B

جمله هیکس و یوهو (۲۰۱۵)؛ معصومی (۱۳۹۳)؛ سلیمانی (۱۳۹۵)؛ لی^۱ و همکاران (۲۰۱۵). پژوهش معصومی (۱۳۹۳) نشان داد سرمایه روان‌شناختی در رابطه‌ی بین تعهدسازمانی با بهره‌وری شغلی نقش واسطه‌ای را ایفا می‌نماید. نتایج مطالعه‌ی دیگر نشان داد سرمایه روان‌شناختی زمانی اتفاق می‌افتد که جو سازمانی حمایتی باشد تا رفتار شهروندی سازمانی رخ دهد (کادیر و جافری، ۲۰۱۴). سلیمانی (۱۳۹۵) نیز نشان داد سرمایه روان‌شناختی نقش واسطه‌ای در رابطه بین سرمایه‌های تحولی و پیشرفت تحصیلی ایفا می‌کند.

لوتانز^۲ و همکاران (۲۰۰۷) بیان می‌کنند که افرادی که دارای سرمایه روان‌شناختی بالایی هستند به واسطه انگیزه و شناخت عملکرد بهتری از خود نشان می‌دهند. سرمایه روان‌شناختی افراد را به چالش می‌کشانند تا در جستجوی این سؤال برآیند که چه کسی هستند؟ افراد دارای سرمایه روان‌شناختی متعهد شدن و انجام تلاش لازم برای موفقیت در کارها و وظایف چالش برانگیز، اسناد مثبت درباره موفقیت‌های حال و آینده دارند، در راه هدف پایدار هستند و در صورت لزوم مسیر رسیدن به هدف برای دستیابی به موفقیت تغییر می‌دهند و هنگام مواجهه با ناملایمات و مشکلات برای دست‌یابی به موفقیت پایداری نشان می‌دهند که تمام این ویژگی‌ها در رسیدن دانشجویان به موفقیت مؤثر است. لذا افراد دارای انگیزش بالا با چنین ویژگی‌های احتمال موفقیتشان بیشتر است. این پژوهش مانند هر پژوهش دیگری محدودیت‌هایی داشت از جمله پخش و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها که فرایند پژوهش را طولانی می‌کرد همچنین این بررسی صرفاً روی دانشجویان دانشگاه بدون کنکور علمی کاربردی انجام شد از این رو با محدودیت تعمیم نتایج به سایر دانشجویان روبه‌رو است علاوه بر موارد ذکر شده این مطالعه تنها به بررسی انگیزه تحصیلی و سرمایه روان‌شناختی در میان دانشجویان پرداخته است لذا انجام پژوهش‌هایی دیگری که موفقیت تحصیلی را تحت تأثیر قرار دهد می‌تواند روشن ساز باشد.

1. Li, x
2. Luthans ,F

منابع

- ابراهیمی، نسرین؛ صباغیان، زهرا و ابوالقاسمی، محمود. (۱۳۹۰). بررسی امید با موفقیت تحصیلی دانشجویان. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۱۷، (۲)، ۱-۱۷.
- آخوندی، نیلا. (۱۳۹۶). اثربخشی الگومداخله‌ی سرمایه روان‌شناختی بر اهمال‌کاری تحصیلی و اهمال‌کاری سازمانی. فصلنامه علمی - پژوهشی شناخت اجتماعی، ۶، (۱۱)، ۱۸-۲۸.
- ایرجی راد، ارسلان و ملک‌زاده نصرآبادی، الهه. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر سرمایه روان‌شناختی با میانجی‌گری انگیزه پیشرفت بر خلاقیت دانشجویان. فصلنامه علمی، پژوهشی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۶ (۴)، ۷۰-۵۱.
- جوانبخت، فاطمه؛ جراره، جمشید؛ ابراهیم دماوندی، مجید. (۱۳۹۴). پیش‌بینی انگیزش تحصیلی بر اساس سرسختی روان‌شناختی و سرمایه روان‌شناختی در دانشجویان دانشگاه پیام نور شهر کرد. کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علوم رفتاری و اجتماعی.
- ذبیحی، رزیتا؛ بهشته، نیوشا و منصوری، محبوبه. (۱۳۹۱). رابطه تاب‌آوری و جو روانی - اجتماعی کلاس با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر تهران. فصل‌نامه نوآوری‌های مدیریت آموزشی، ۷ (۳)، ۷۳-۸۲.
- سلیمانی، لیلا. (۱۳۹۵). بررسی رابطه سرمایه‌های تحولی با پیشرفت تحصیلی با نقش میانجی سرمایه روان‌شناختی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه خلیج فارس.
- طالبی، هوشنگ؛ عابدی، احمد و صدرزاده، احمد. (۱۳۹۱). ساخت و اعتباریابی مقیاس سنجش انگیزه تحصیلی دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه اصفهان بر اساس نظریه خودمختاری. فصلنامه رویکردهای نوین آموزشی، ۷ (۱)، ۱۳۷-۱۵۳.

عباسیان فرد، مهرنوش؛ بهرامی، هادی و قدسی، احقر. (۱۳۸۹). رابطه خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت در دانش آموزان دختر پیش دانشگاهی. فصل نامه روانشناسی کاربردی، ۴(۱)، ۹۵-

محبی نورالدین وند، محمدحسین؛ شهنی ییلاق، منیجه و شریفی، حسن پاشا. (۱۳۹۳). رابطه سرمایه روان‌شناختی (امید، خوش بینی، تاب آوری، خودکارآمدی) با هدف‌های پیشرفت تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانشجویان. فصل نامه پژوهش در برنامه ریزی، ۱۳(۴۰)، ۶۱-۷۹.

معصومی، فریبرز. (۱۳۹۳). نقش میانجی سرمایه روان‌شناختی در رابطه بین تعهد سازمانی با بهره‌وری کارکنان بانک‌های مسکن استان کهگیلویه و بویراحمد. پایان نامه دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

میکایلی منیع، فرزانه؛ مهدوی فر، سوسن؛ عیسی زادگان، علی و مهنّا، سعید. (۱۳۹۶). بررسی ساختاری امید، خودکارآمدی تحصیلی و ادراک از جو کلاس با انگیزش تحصیلی. فصلنامه مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۴(۲۵)، ۵۷-۸۸.

نوحی، سیمّا، حسینی، سید مرتضی، رخساری زاده، حمید، صبوری، امین و علیشیری، غلامحسین. (۱۳۹۱). بررسی انگیزه پیشرفت و رابطه آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان رشته‌های پزشکی، پرستاری و خدمات درمانی دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا.... مجله طب نظامی، ۱۴(۳)، ۲۰۴-۲۰۰.

Artino, A. (2009). Think, feel, act: motivational and emotional influences on military students online academic success. *Journal compute High Educ*, 21, 146- 166.

Bakker, A.B. (2011). An evidence – based model of work engagement. *Current Direction in Psychological Science*, 20.265-269.

Busato, V. V., Prins, F. J., Elshout, J. J., & Hamaker, C. (2000). Intellectual ability, learning style, personality, achievement

- motivation and academic success of psychology students in higher education, *Personality and Individual Differences*, 29 , 1057-1068.
- Chun, H., & Dickson, G. (2011) . A psychological model of academic performance among Hispanic adolescents. *Journal of youth Adolescence*, 40, 1581- 1594.
- Day ,L.; Hanson, K.; Maltby, J.; Proctor, C. and Wood, A. (2010) . Hope uniquely predicts objective academic achievement above intelligence personality ,and previous academic achievement .*Journal of Research in Personality*,44,550-553.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2002) . The paradox of achievement: the harder you push, the worse it gets. In J. Aronson (ED.) , *Improving academic achievement: Contributions of Social Psychology* (pp. 59-85) . New York: Academic press.
- Deci, E., & Ryan, R.M. (2008) .Self –Determination Theory :A Macro theory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian Psychology*,3,182-185.
- Farsides, T., Woodfield, R. (2003) . Individual differences and undergraduate academic success: the roles of personality, intelligence, and application, *Personality and Individual Differences*, 34 , 1225–1243.
- Feyter, T. (2012) . Unraveling impact of the big five personality on academic performance. *Journal of leaning and individual*, 22 (12) , 439-448.
- Griffin,K.) 2016) . Striving for Success: A Qualitative Exploration of Competing Theories of High-Achieving Black College Students' Academic Motivation
- Guay, F., Boggiano, H., & Vallerand, R. J. (2001) . Autonomy support, intrinsic motivation and perceived competence: conceptual and empirical linkages. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 643- 650.
- Hamzah, A.R., Ossai-Igwe L.E. ,RaihanJooarde ,M.H. (2014) .Time management, external motivation, and student academic performance. *Asian Social Science*,10 (13) ,55-63.
- Hicks, R.E., & Yao Wu, F.M. (2015) . Psychological Capital as Mediator between Adaptive Perfectionism and Academic Procrastination.

- Journal of Psychology*, 2 (1) , 34-40.
- Hidi, S. ,& Harackiewicz, J. M. (2000) .Motivating the academically unmotivated :A critical issue for the 21st century .*Review of Educational Research*,70,151-179.
- Hirsh, G. (2001) . Helping college students succeed: A model for effective intervention. 1st ed, Philadelphia: Brunner-Routledge.
- Jessica M. Dennis, Jean S. Phinney, Lizette Ivy Chuateco. (2017) The Role of Motivation, Parental Support, and Peer Support in the Academic Success of Ethnic Minority First-Generation College Students
- Karbach, J., Gottschling, J., Spengler, M., Hegewald, K., &Spinath, F. M. (2013) . Parental involvement and general cognitive ability as predictors of domain-specific academic achievement in early adolescence. *Learning and Instruction*, 23, 43-51.
- Kobal , D., & Musek , J. (2001) . Self- concept and academic achievement: Slovenia and France. *Personality and Individual differences* , 30 , 887- 899.
- Li, x., Kan, D., Liu, L., Shi, M., Yang Wang, Y., Xiaoshi Yang, X., Wang, J., Wang, L., Wu, H. (2015) .The Mediating Role of Psychological Capital on the Association between Occupational Stress and Job Burnout among Bank Employees in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12, 2984-3001.
- Long. J. F., Monoi. S., Harper. B., Knoblauch. D., & Murphy. P. K. (2007) . Academic Motivation and Achievement among Urban Adolescents. *Urban Education*, 42 (3) , 196-222.
- López-Bárcena, J. (2009) . Epidemiological health factors and their relationship with academic performance during the first year of medical school. Study of two generations. *Gac Med Mex* , 145 (2) : 81-90.
- Luthans ,F., Youssef .C. M. & Avolio , B.J. (2007) .*Psychological Capital* .Oxford University Press.
- Luthans ,F., & Youssef ,C. M. (2007) .Emerging positive organizational behavior .*Journal of Management*, 33,321-349.
- Luthans, F, James B. Avey, Bruce J. Avolio, S J. (2010) . The development and resulting performance impact of positive

- psychological capital, *Personal psychology*, Volume 60, Issue 3, Autumn 2007, Pages 541–572
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel Psychology*, 60 (3), 541-572.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel Psychology*, 60 (3), 541-572.
- Luthans, F. (2002). Positive organizational behavior: Developing and managing psychological strengths. *Academy of Management Executive*, 16, 57-72.
- Luthans, F. (2015). The Psychological Capital of Chinese Workers: Exploring the Relationship with Performance
- Lynn Butler (2017). (Establishing the Impact that Gamified Homework Portals Can Have on Students' Academic Motivation. Conference 2017 ASEE Annual Conference & Exposition
- Maulana, R., Opdenakker, M., & Bosker, R. (2016). Teachers instructional behaviors as important predictors of academic motivation: and links across the school year. *Learning and Individual Differences*, 50, 147-156.
- Nathanap, G. (2007). *Gender analysis of academic achievement among high school students*. Dissertation of MD of home science in human development, university of agriculture sciences, Harwad.
- Ong, A. D., Edwards, L. M., & Bergeman, C. S. (2006). Hope as a source of Resilience in Later Adulthood. *Journal of Personality and Individual Differences*, 41, 1263-1273.
- Pintrich, P. R., Schunk, D. H. (2002). *Motivation in Education: Theory, Research, and Applications*. 2nd ed. Upper saddle River, NJ: Pearson Education.
- Rubin, S. (2017). *The relationship between academic motivation and parenting styles in multiple socioeconomic status areas*. *Theses and Dissertation*, 5 (15), 1-59.
- Ryan, M. R., Stiller, J. D., & Lynch, J. H. (2004). Representations of Relationships to Teachers, Parents, and Friends as Predictors of

- Academic Motivation and Self-Esteem. *The Journal of Early Adolescence*, 14 (2) , 226-249
- Sandy J. Wayne, Robert C. Liden, Maria L. Kraimer and Isabel K. Graf . (1999) .The Role of Human Capital, Motivation and Supervisor Sponsorship in Predicting Career Success , *Journal of Organizational Behavior* , Vol. 20, No. 5 (Sep., 1999) , pp. 577-595
- Scheel, M. J., Madabhushi, S., & Backhaus. A. (2009) . The Academic Motivation of At-Risk Students in a Counseling Prevention Program. *The Counseling Psychologist*, 37 (8) , 1147-1178.
- Siu, O. L., Bakker, A. B., & Jiang, X. (2014) . Psychological capital among university students: Relationships with study engagement and intrinsic motivation. *Journal of Happiness Studies*, 15 (4) , 979-994.
- Snder , C.R.; Shorey , H.S .; Cheavens, J .; Pulvers ,K . M.Adams,V. H. and Wiklund, C. (2002) .Hope and academic success in college. *Journal of Educational Psychology*,94,820-826.
- Sweetman, D., & Luthans, F. (2010) . The power of positive psychological capital and work engagement. In A. B. Bakkar & M. P. Leiter (Eds) ,*Work engagement :A handbook of essential theory and research* (pp.54-68) .East Sussex: Psychology Press.
- Thelwell,R.C.,Lane,A.M.,&Weston , N.W. (2007) .Mood states , self – set goals ,self-efficacy and performance in academic examinations *.Personality and Individual Differences* ,42 (3) ,619-629.
- Welles, T. L. (2010) . *an analysis of the academic success inventory for college students*. PhD Dissertation, the Florida state university.
- Wetzel, K. (2006) . Social and Academic Motivation in Middle School. *The Journal of Early Adolescence*, 16 (4) , 390-406.
- Yorke, M., & Longden , B. (2004) . *Retention and student success in Higher Education*. Society for Research into Higher Education & open university press.